

SLUŽEBNÍ POMĚR PŘÍLUŠNÍKŮ OZBROJENÝCH SIL

Služební poměr vojáků z povolání upravuje zákon č. 221/1999 sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Vojákem z povolání, podle tohoto zákona, se může stát občan, který vojenskou službu vykonává jako svoje zaměstnání. Voják je ve služebním poměru k České republice. Občan se povolává do služebního vojenského poměru pouze na základě vlastní žádosti. Podmínkou je občanství ČR, složení vojenské přísahy a trestní bezúhonnost. Dále občan nesmí být členem žádné politické strany, ani odborové organizace, musí být zdravotně způsobilý k výkonu služby¹, splňovat kvalifikační předpoklady a musí mít vykonanou základní nebo náhradní vojenskou službu.

Služební poměr se zakládá dnem bezprostředně následujícím po dni doručení rozhodnutí služebního orgánu o povolení občana do služebního poměru. Do služebního poměru se voják povolává na dobu určitou v trvání od dvou do 20 let. Právní úkony ve věcech služebního poměru jménem ČR činí služební orgány, kterými jsou, dle platné právní úpravy, prezident republiky, ministr obrany, v rozsahu určeném rozkazem prezidenta nebo ministra obrany také velitelé, náčelníci, ředitelé a jiní vedoucí zaměstnanci.

V souladu se splněnými kvalifikačními předpoklady je voják zařazen do hodnostního sboru a je jmenován do vojenské hodnosti. Vojákovi je také možné výjimečně propůjčit vyšší hodnot, než kterou skutečně má, a to na dobu určitou. Na služební cestu se voják vysílá rozkazem, ale také může být přeložen k výkonu služby do jiného místa výkonu služby. Možnosti propuštění ze služebního poměru jsou podstatně širší, než důvody skončení pracovního poměru v souladu se zákoníkem práce.² Odlišně je také upravena i délka pracovní doby, způsob jejího rozvržení, stejně jako práce přesčas i pracovní pohotovost se nařizuje.

Voják má nárok na řádnou dovolenou v kalendářním roce v délce 37 kalendářních dnů včetně 10 dnů, které jsou jinak dny jeho nepřetržitého odpočinku v týdnu. Na krátkou dovolenou v délce 10 kalendářních dnů v kalendářním roce má nárok voják, který nemá v místě výkonu služby byt a nemůže denně dojíždět k rodině. Vojáci mají omezené shromažďovací právo a výdělečnou činnost mohou vykonávat pouze se souhlasem služebního orgánu. Při výkonu

¹ Dle zvláštních právních předpisů, upravujících zdravotní způsobilost uchazeče o služební poměr a související právní předpisy.

² K tomuto blíže zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, například se jedná o pozbytí občanství ČR, dosažení důchodového věku, členství v politické straně, členství v odborech, odnětí hodnosti, apod.

služby musí nosit předepsaný stejnokroj. Jsou povinni dbát také na svoji fyzickou zdatnost a dodržovat pravidla služební zdvořilosti a chovat se i mimo službu tak, aby neohrozili vážnost a důvěryhodnost ozbrojených sil.

Vojáci podléhají kázeňské pravomoci, přičemž kázeňskou pravomocí se rozumí právo udělovat kázeňské odměny a ukládat kázeňské tresty. Speciální ustanovení zákona o vojácích z povolání upravují ubytování vojáka, jednorázové peněžní nenávratné výpomoci, stejně jako náborové příspěvky, proviantní náležitosti, výstrojní náležitosti, zdravotní pojištění, preventivní rehabilitaci a výsluhové náležitosti. Konkrétně hovoříme o výsluhovém příspěvku, o odbytném, nebo odchodném. Na odměňování vojáků z povolání se vztahuje také zákon o platu, konkrétně zákon č. 143/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Obdobným způsobem je právně upraven služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů, a to zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon, účinný k 01.01. 2007 vymezuje, že ve věcech služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů rozhoduje ředitel bezpečnostního sboru, a pokud jde o ředitele, tak rozhoduje ministr, jemuž je ředitel bezpečnostního sboru za činnosti bezpečnostního sboru odpovědný. Pokud se jedná o služební poměr ředitele BIS, jedná a rozhoduje určený člen vlády. Z výše uvedeného je tak patrné, že zákon se vztahuje na všechny příslušníky bezpečnostních sborů, konkrétně tedy na:³

- Policii České republiky
- Hasičský záchranný sbor České republiky
- Bezpečnostní a informační službu
- Úřad pro zahraniční styky a informace

Služební poměr se zakládá rozhodnutím příslušného funkcionáře bezpečnostního sboru po skončení přijímacího řízení. Oproti vojákům z povolání se služební poměr zakládá na dobu určitou nebo dobu neurčitou. Zákon stanovuje, že služební poměr na dobu určitou v trvání tři let se zakládá při prvním přijetí do služebního poměru. Do služebního poměru na dobu neurčitou se příslušník zařadí po složení stanovené zkoušky nebo ten, který byl již přijatý do služebního poměru na dobu neurčitou, nebo byl ve služebním poměru vojáka z povolání alespoň tři roky a od skončení tohoto služebního poměru uplynulo méně než pět let.

³ K tomuto také: BĚLINA, M. a kol. *Pracovní právo*. 5.vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 640 s. ISBN 978-80-7400-405-6, 422 s. a následující.

Zvláštní institut platí pro skončení služebního poměru, kdy služební poměr končí uplynutím doby určité, propuštěním, úmrtím nebo prohlášením za mrtvého nebo posledním dnem kalendářního roku, ve kterém příslušník dovršil věk 65 let. V případě důvodu propuštění zákon taxativně upravuje 16 důvodů, kdy musí být příslušník upraven, blíže ustanovení § 41 příslušné zákonné úpravy.

V oblasti odměňování není služební příjem upraven zvláštními právními předpisy, ale vychází přímo ze zákona. Složky služebního příjmu tvoří základní tarif, příplatek za vedení, příplatek za službu v zahraničí, zvláštní příplatek, osobní příplatek a odměna. Základní tarif je v zásadě měsíčně poskytovanou složkou služebního příjmu, který je stanovený pro tarifní třídu stanovenou pro služební místo a služebních hodnot, do které je příslušník jmenován, a pro tarifní stupeň, do kterého je zařazený. Stupnice základních tarifů je stanovena v jedenácti tarifních třídách a v každé z nich ve dvanácti tarifních stupních. Služební příjem je příslušníkovi stanovený i s ohledem k práci přesčas do 150 hodin v kalendářním roce.

Speciální ustanovení upravují podmínky výkonu služby, a to včetně nároků na zdravotní, osobnostní a fyzickou způsobilost příslušníka, dále pak ozdravný pobyt, kázeňské odměny, kázeňské tresty, náhrady cestovních výdajů, naturální náležitosti, úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka. Z povahy a průběhu doby služby jsou některé nároky oproti vojákům z povolání upraveny odchylně.⁴

⁴ K tomuto také: BĚLINA, M. a kol. *Pracovní právo*. 5.vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 640 s. ISBN 978-80-7400-405-6, 422 s. a následující.